



TÖREBODA MARIESTAD GULLSPÅNG  
*Kommuner i samarbete*

# Riktlinjer och handlingsplan för enskilda avloppsanläggningar

Mariestad Töreboda Gullspång

Antaget av  
Miljö- och  
byggnadsnämnden  
2010-03-04

# Innehållsförteckning

1 Syfte .....	3
2 Inledning.....	3
2.1 Miljöbalken .....	3
2.1.1 7 § 9 kapitlet miljöbalken om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd .....	4
2.2 Förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd .....	5
2.3 De nationella och regionala miljömålen .....	6
2.4 Naturvårdsverkets regler .....	6
2.5 Kommunal samverkan .....	6
3 Mål som omfattar enskilda avloppsanläggningar .....	7
3.1 Nationella miljömål .....	7
3.1.1 Giffri miljö .....	7
3.1.2 Ingen övergödning.....	7
3.1.3 Levande sjöar och vattendrag .....	8
3.1.4 Grundvatten av god kvalitet.....	8
3.1.5 God bebyggd miljö .....	8
3.2 Nationella folkhälsomål .....	8
3.2.1 Skydd mot smittspridning .....	8
3.3 Regionala miljömål.....	9
3.3.1 Vattenvårdsförbundet för Vänerens vattenvårdsplan .....	9
4 Riktlinjer.....	9
4.1 Tillståndsgivning .....	9
4.2 Bästa möjliga teknik .....	9
4.3 Anslutning till kommunalt avloppsnät.....	10
4.4 Slutna tankar.....	10
4.5 Återföring av slam till jordbruksmark.....	10
4.6 Prioriteringsordning och tidsplan .....	10
4.6.1 Prioriteringsgrupp 1 .....	10
4.6.2 Prioriteringsgrupp 2 .....	10
4.6.3 Prioriteringsgrupp 3 .....	10
4.6.4 Prioriteringsgrupp 4 .....	11
4.6.5 Prioriteringsgrupp 5 .....	11
5 Handlingsplan.....	11

## 1 Syfte

Riktlinjerna och handlingsplanen ska tydliggöra Miljö- och byggnadsnämndens uppdrag åt Miljö- och byggnadsförvaltningen i det fortsatta arbetet med enskilda avlopp och skapa bättre förutsättningar för en enhetlig och rättvis bedömning av frågor som rör enskilda avlopp i alla tre kommunerna. Ett annat syfte är att informera medborgarna om vilka krav som ställs.

## 2 Inledning

### 2.1 Miljöbalken

Miljöbalken ställer höga krav på rening av enskilda avlopp.

Övergripande gäller

#### **Miljöbalkens mål och tillämpningsområde (1kap 1 §)**

Bestämmelserna i denna balk syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl.

Miljöbalken skall tillämpas så att

1. människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan,
2. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas,
3. den biologiska mångfalden bevaras,
4. ark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas, och
5. återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material, råvaror och energi främjas så att ett kretslopp uppnås.

I övrigt gäller miljöbalkens s.k. hänsynsregler (2 kap) omfattande bl.a.:

- Kunskapsprincipen
- Försiktighetsprincipen
- Hushållningsprincipen
- Kretsloppsprincipen
- Skälighetsprincipen

#### 2.1.1 7 § 9 kapitlet miljöbalken om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

Avloppsvatten skall avledas och renas eller tas om hand på något annat sätt så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. För detta ändamål skall lämpliga avloppsanordningar eller andra inrättningar utföras.

Regeringen får föreskriva att det skall vara förbjudet att utan tillstånd eller innan anmälan har gjorts inrätta eller ändra sådana avloppsanordningar eller andra inrättningar.

## 2.2 Förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

Särskilda bestämmelser om inrättande av avloppsanläggningar

12 § Det är förbjudet att i vattenområde släppa ut avloppsvatten från vattentolett och tätbebyggelse, om avloppsvattnet inte har genomgått längre gående rening än slamavskiljning. Vad som sägs i första stycket gäller dock inte om det är uppenbar att sådant utsläpp kan göras utan risk för olägenhet för människors hälsa eller miljön.

13 § Det krävs tillstånd för att

1. Inrätta en avloppsanordning som en eller flera vattentoletter ska anslutas till, eller
2. Ansluta en vattentolett till en befintlig avloppsanordning

Det krävs anmälan till den kommunala nämnden för att inrätta en annan avloppsanordning än som avses i första stycket.

En ansökan om tillstånd enligt första stycket ska prövas av den kommunala nämnden. Ansökan prövas dock av generalläkaren i de fall generalläkaren utövar tillsyn över anläggningen.

En kommun får meddela föreskrifter om att de i stället för anmälan krävs tillstånd för att inom vissa delar av kommunen inrätta en sådan anordning som avses i andra stycket. Sådana föreskrifter får endast avse tillståndsplikt som behövs för att skydda människors hälsa eller miljön. Förordning (2008:690)

14 § Det är förbjudet att utan anmälan till den kommunala nämnden ändra sådana avloppsanordningar som avses i 13 §, om åtgärden kan medföra väsentlig ändring av avloppsvattnets mängd eller sammansättning.

15 § Bestämmelserna i 12 § första och tredje stycket skall inte tillämpas på avloppsanordning som kräver tillstånd enligt 5 § eller anmälan enligt 21 §, eller om avloppsanordningen är avsedd att föra avloppsvattnet till enbart en allmän avloppsanläggning.

16 § Ledningarna för en avloppsanordning som avser i 13 § skall vara slutna, om inte den kommunala nämnden medger något annat.

18 § I beslut om tillstånd att inrätta en avloppsanordning som avses i 13 § får den kommunala nämnden föreskriva att anordningen inte får tas i bruk förrän den har besiktigats och godkänts av nämnden. Detsamma gäller ett beslut om tillstånd att inrätta en värmepumpanläggning som avser i 17 §.

19 § Ett tillstånd enligt 13 eller 17 § gäller i fem år men förfaller om arbetet med anordningen eller anläggningen inte har påbörjats inom två år.

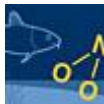
## 2.3 De nationella och regionala miljömålen

Riksdagen har beslutat om 16 nationella miljökvalitetsmål som skall nås inom en generation Propositionerna (119/98:145 och 2004/05:150). I propositionerna (2000/01:130 och 2004/05:150) har regeringen redogjort för olika delmål och åtgärder för att nå de övergripande miljökvalitetsmålen. Länsstyrelsen för Västra Götalands län har in en rapport (2003:19) och i miljömålsremiss 2007 lämnat förslag till åtgärder på lokal nivå.

Det är framför allt de nationella målen



*Giftfri miljö*



*Ingen övergödning*



*Levande sjöar och vattendrag*



*Grundvatten av god kvalitet*



*God bebyggd miljö*

som är vägledande för handläggning av och krav på enskilda avloppsanläggningar. I de nationella och regionala miljömålen påpekas nödvändigheten i att ta fram strategier för att åtgärda bristfälliga enskilda avloppsanläggningar.

## 2.4 Naturvårdsverkets regler

I naturvårdsverkets allmänna råd 2006:7 om små avloppsanordningar ställs starka rekommendationer att funktionskrav för recipientskydd ska arbetas fram för olika delar av kommunerna beroende på områdenas känslighet. Detta innebär att olika krav på rening ställs beroende på var man bor. Råden anger utifrån dessa bedömningsgrunder mer exakta krav bl.a. på högsta tillåtna halt av fosfor, kväve och organiskt material.

## 2.5 Kommunal samverkan

Från år 2007 har tre kommuner, Töreboda, Mariestad och Gullspång inlett samverkan genom en gemensam organisation inom miljö- och byggnadsområdet. Den nya organisationen och att tillsynen är av komplicerad art ställer krav på ett

enhetligt beslutsunderlag och en effektivare hantering i handläggningen av avloppsärenden. Av framför allt dessa anledningar har dessa riktlinjer med tillhörande handlingsplan för enskilda avlopp utformats.

I riktlinjerna framgår vilka mål och åtgärder kommunerna satt upp för att komma tillrätta med de problem som vår avloppshantering orsakar. I handlingsplanen redovisas strategier och tidsplanering. I rutinen behandlas bl.a. de bedömningsgrunder och lagkrav som måste beaktas vid tillståndsprovning och övrig handläggning av enskilda avlopp. Viktigt är att beräkna risk för smittspridning, miljöpåverkan, funktionsduglighet och driftsäkerhet.

## 3 Mål som omfattar enskilda avloppsanläggningar

### 3.1 Nationella miljömål

Övergripande miljömål och delmål tagna av riksdagen De övergripande målen ska vara uppfyllda inom en generation. Delmålen är mer definierade och fastställda med tydliga tidsangivelser.

#### 3.1.1 Giffri miljö

Miljön ska vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.



##### 3.1.1.1 Delmål för giffri miljö

År 2015 ska exponeringen av kadmium till befolkningen via föda och arbete vara på en sådan nivå att den är säker ur ett långsiktigt folkhälsoperspektiv.

#### 3.1.2 Ingen övergödning

Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.



##### 3.1.2.1 Delmål för ingen övergödning

Fram till år 2010 ska de svenska vattenburna utsläppen av fosforföreningar från mänsklig verksamhet till sjöar, vattendrag och kustvatten ha minskat med minst 20 % från 1995 års nivå. De största minskningarna ska ske i de känsligaste områdena.

Senast år 2010 ska de svenska vattenburna utsläppen av kväveföreningar från mänsklig verksamhet till haven söder om Ålands hav ha minskat med minst 30 % från 1995 års nivå

### 3.1.3 Levande sjöar och vattendrag

Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara, och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.



### 3.1.4 Grundvatten av god kvalitet

Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.



#### 3.1.4.1 Delmål för grundvatten av god kvalitet

Senast år 2010 ska alla vattenförekomster som används för uttag av vatten som är avsett att användas som dricksvatten och som ger mer än 10 m<sup>3</sup> per dygn i genomsnitt eller betjänar mer än 50 personer per år uppfylla gällande svenska normer för dricksvatten av god kvalitet med avseende på föroreningar orsakade av mänsklig verksamhet.

### 3.1.5 God bebyggd miljö

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.



## 3.2 Nationella folkhälsomål

Riksdagen har i proposition 2002/03:35 beslutat om 11 folkhälsomål av vilket del av nedanstående mål är relaterad till effekter från bristfälliga avloppsanläggningar.



### 3.2.1 Skydd mot smittspridning

Insatser för att förebygga smittspridning är en del av folkhälsoarbetet och därmed viktigt för att nå det övergripande folkhälsomålet. Gott skydd mot smittspridning ska därför utgöra ett särskilt målområde.



## 3.3 Regionala miljömål

### 3.3.1 Vattenvårdsförbundet för Vänerns vattenvårdsplan

Vattenvårdsförbundet för Väneren där Mariestads och Gullspångs kommuner är medlemmar har tagit följande mål i sin vattenvårdsplan för Väneren som är relaterade till enskilda avloppsanläggningar.

- Totalfosforhalten i Väneren ska fortsätta vara på samma låga nivå som i dagsläget (6 – 8 µg/l).
- Kvävehalten i Vänerns utlopp ska minska till 0,6 mg/l från nuvarande halt på 0,7 – 0,8 mg/l.
- Belastningen av fosfor och kväve på några övergödda vikar ska minska så att syrebrist och skadlig algblomning inte längre förekommer. För flertalet av vikarna krävs åtgärder i tillrinningsområdet för vikarna.
- Belastningen på fosfor och kväve på de mycket näringsrika jordbruksåarna ska minska så att vattenkvaliteten blir så god att växter och djur i åarna inte är påverkade av syrebrist, giftig ammonium, kraftig igenväxning eller andra övergödningsproblem.
- Väneren med dess vikar och skärgårdar ska ha en god vattenkvalitet och ett väl fungerande ekosystem med hög biologisk mångfald.

## 4 Riktlinjer

Det är Miljö- och byggnadsnämndens mening att ovanstående mål, tillämplig lagstiftning och allmänna råd ska utgöra grunden för dessa riktlinjer vilka förvaltningen i sitt arbete med enskilda avloppsanläggningar ska finna vägledning i. Vidare ska följande beaktas:

### 4.1 Tillståndsgivning

Tillstånd beviljas i normalfallet tills vidare. Tillstånd bör dock tidsbegränsas där det föreligger speciella skäl som motiverar detta. Sådana skäl kan vara att man inom aktuellt område planerar en anslutning till kommunalt vatten- och avloppsledning eller att området på annat sätt kommer genomgå en övergripande VA-planering.

### 4.2 Bästa möjliga teknik

Förvaltningen ska alltid eftersträva de lösningar som innebär minst läckage av näringsämnen och gynnar återanvändning

### 4.3 Anslutning till kommunalt avloppsnät

Där det är praktiskt möjligt ska inriktningen vara att överföra enskilda avlopp till det kommunala avloppsnätet.

### 4.4 Slutna tankar

Inga tillstånd ska ges för lösningar med slutna tankar om inte exceptionella omständigheter föreligger.

### 4.5 Återföring av slam till jordbruksmark

Vid tillståndsgivning och rådgivning bör anläggningens utformning göras utifrån aspekten att möjliggöra återföring av näringsämnen till kretsloppet.

### 4.6 Prioriteringsordning och tidsplan

Kommunen kan ofta tillämpa generell tidsfrist i sina förelägganden. En högre prioritet ska dock ges till avlopp där man bedömer att det finns speciella skäl, exempelvis omedelbara hälsorisker.

Alternativt kan prioritering göras i grupp 1 -5 enligt följande exempel.

#### 4.6.1 Prioriteringsgrupp 1

Avlopp som medför omedelbara miljö- och hälsorisker. Exempelvis avlopp som orsakar/kan orsaka förorening av vattentäkt eller stor påverkan på badvatten eller andra känsliga ytvatten.

Åtgärdstid: Skyndsamt dock senast inom 6 månader

#### 4.6.2 Prioriteringsgrupp 2

Permanent-/fritidshus med WC som saknar längre gående rening än slamavskiljning och släpper avloppsvattnet till recipient exempelvis sjö eller annat vattendrag.

Åtgärdstid: Från 6 månader till 2 år

#### 4.6.3 Prioriteringsgrupp 3

Permanent-/fritidshus med bad- (dusch) disk- och tvättvatten som saknar längre gående rening än slamavskiljning och släpper avloppsvatten till recipient exempelvis sjö eller annat vattendrag.

Åtgärdstid: Från 2-3 år

#### 4.6.4 Prioriteringsgrupp 4

Övriga permanent- och fritidshus där påverkan från avloppsanläggningen bedöms ha måttligare men inte försumbar betydelse för grundvatten eller ytvatten.

Åtgärdsperiod: Från 3-4 år

#### 4.6.5 Prioriteringsgrupp 5

Fastigheter där man av olika skäl anser att det för närvarande inte behöver drivas krav på åtgärder trots att brister finns.

Avsteg från prioriteringsordningen kan göras när det föreligger särskilda skäl.

## 5 Handlingsplan

- Genomföra skyddsklassificering successivt i alla aktuella områden i kommunerna
- Intensifiera inventeringen av enskilda avlopp inom hela tillsynsområdet
- Ställa krav på avloppsanläggningar som inte uppfyller dagens krav på miljö- och hälsoskyddsstandard
- Miljö- och byggnadsförvaltningen ska följa utvecklingen inom avloppssystem och sprida kunskapen vidare till kommuninvånarna
- Miljö- och byggnadsförvaltningen ska tillsammans med övriga berörda förvaltningar i de tre kommunerna planera för vatten- och avlopp för att uppfylla målet att alla avloppsutsläpp uppfyller ställda krav enligt ovan och detta senast under år 2015

Även andra åtgärder som ännu inte har planerats ska naturligtvis kunna genomföras i framtiden, i syfte att uppnå de nationella, regionala och lokala målen.